

IQTISODIYOT&TARAQQIYOT

Ijtimoiy, iqtisodiy, texnologik, ilmiy, ommabop jurnal

No 1

ISSN: 2992-8982

<https://yashil-iqtisodiyot-taraqqiyot.uz/>

2026

IQTISODIYOT & TARAQQIYOT

Ijtimoiy, iqtisodiy, texnologik, ilmiy, ommabop jurnal

Bosh muharrir:

Sharipov Kongiratbay Avezimbetovich

Elektron nashr. 2026-yil, yanvar.

Bosh muharrir o'rinbosari:

Karimov Norboy G'aniyevich

Muharrir:

Qurbonov Sherzod Ismatillayevich

Tahrir hay'ati:

Salimov Oqil Umrzoqovich, O'zbekiston Fanlar akademiyasi akademigi
Abduraxmanov Kalandar Xodjayevich, O'zbekiston Fanlar akademiyasi akademigi
Sharipov Kongiratbay Avezimbetovich, texnika fanlari doktori (DSc), professor
Rae Kvon Chung, Janubiy Koreya, TDIU faxriy professori, "Nobel" mukofoti laureati
Osman Mesten, Turkiya parlamenti a'zosi, Turkiya – O'zbekiston do'stlik jamiyati rahbari
Axmedov Durbek Kudratillayevich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Axmedov Sayfullo Normatovich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Abduraxmanova Gulnora Kalandarovna, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Kalonov Muxiddin Baxritdinovich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Siddiqova Sadoqat G'afforovna, pedagogika fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)
Xudoyqulov Sadirdin Karimovich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Maxmudov Nosir, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Yuldashev Mutallib Ibragimovich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Samadov Asqarjon Nishonovich, iqtisodiyot fanlari nomzodi, professor
Slizovskiy Dimitriy Yegorovich, texnika fanlari doktori (DSc), professor
Mustafakulov Sherzod Igamberdiyevich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Axmedov Ikrom Akramovich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Eshtayev Alisher Abdug'aniyevich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Xajiyev Baxtiyor Dushaboyevich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Hakimov Nazar Hakimovich, falsafa fanlari doktori (DSc), professor
Musayeva Shoiraz Azimovna, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), professor
Ali Konak (Ali Ko'nak), iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor (Turkiya)
Cham Tat Huei, falsafa fanlari doktori (PhD), professor (Malayziya)
Foziljonov Ibrohimjon Sotvoldix'o'ja o'g'li, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dots.
Utayev Uktam Choriyevich, O'z.Respub. Bosh prokuraturasi boshqarma boshlig'i o'rinbosari
Ochilov Farkhod, O'zbekiston Respublikasi Bosh prokuraturasi IJQKD boshlig'i
Buzrukxonov Sarvarxon Munavvarxonovich, iqtisodiyot fanlari nomzodi, dotsent
Axmedov Javohir Jamolovich, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)
Toxirov Jaloliddin Ochil o'g'li, texnika fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), katta o'qituvchi
Bobobekov Ergash Abdumalikovich, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), v.b. dots.
Djudi Smetana, pedagogika fanlari nomzodi, dotsent (AQSH)
Krissi Lyuis, pedagogika fanlari nomzodi, dotsent (AQSH)
Glazova Marina Viktorovna, Iqtisodiyot fanlari doktori (Moskva)
Nosirova Nargiza Jamoliddin qizi, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent
Sevil Piriyeva Karaman, falsafa fanlari doktori (PhD) (Turkiya)
Mirzaliyev Sanjar Makhamatjon o'g'li, TDIU ITI departamenti rahbari
Ochilov Bobur Baxtiyor o'g'li, TDIU katta o'qituvchisi
Golisheva Yelena Vyacheslavovna, Iqtisodiyot fanlari nomzodi, dotsent.
Abdukurimova Dinara Rustamxanovna, bank-moliya akademiyasi professori, DSc., professor.
Ikramov Murod Akramovich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Nazarova Ra'no Rustamovna, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor

IQTISODIYOT & TARAQQIYOT

Ijtimoiy, iqtisodiy, texnologik, ilmiy, ommabop jurnal

Editorial board:

Salimov Okil Umrzokovich, Academician of the Academy of Sciences of Uzbekistan
Abdurakhmanov Kalandar Khodjayevich, Academician of the Academy of Sciences of Uzbekistan
Sharipov Kongirathbay Avezimbetovich, Doctor of Technical Sciences (DSc), Professor
Rae Kwon Chung, South Korea, Honorary Professor at TSUE, Nobel Prize Laureate
Osman Mesten, Member of the Turkish Parliament, Head of the Turkey–Uzbekistan Friendship Society
Akhmedov Durbek Kudratillayevich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Akhmedov Sayfullo Normatovich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Abdurakhmanova Gulnora Kalandarovna, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Kalonov Mukhiddin Bakhridinovich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Siddikova Sadokat Gafforovna, Doctor of Philosophy (PhD) in Pedagogical Sciences
Khudoykulov Sadirdin Karimovich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Makhmudov Nosir, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Yuldashev Mutallib Ibragimovich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Samadov Askarjon Nishonovich, Candidate of Economic Sciences, Professor
Slizovskiy Dmitriy Yegorovich, Doctor of Technical Sciences (DSc), Professor
Mustafakulov Sherzod Igamberdiyevich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Akhmedov Ikrom Akramovich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Eshtayev Alisher Abduganiyevich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Khajiyev Bakhtiyor Dushaboyevich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Khakimov Nazar Khakimovich, Doctor of Philosophy (DSc), Professor
Musayeva Shoirazimovna, Doctor of Philosophy (PhD) in Economic Sciences, Professor
Ali Konak, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor (Turkey)
Cham Tat Huei, Doctor of Philosophy (PhD), Professor (Malaysia)
Foziljonov Ibrokhimjon Sotvoldikhoja ugli, Doctor of Philosophy (PhD) in Economic Sciences, Associate Professor
Utayev Uktam Choriyeich, Deputy Head of Department, Prosecutor General's Office of Uzbekistan
Ochilov Farkhod, Head of DCEC, Prosecutor General's Office of Uzbekistan
Buzrukkhonov Sarvarkhon Munavvarkhonovich, Candidate of Economic Sciences, Associate Professor
Akhmedov Javokhir Jamolovich, Doctor of Philosophy (PhD) in Economic Sciences
Tokhirov Jaloliddin Ochil ugli, Doctor of Philosophy (PhD) in Technical Sciences, Senior Lecturer
Bobobekov Ergash Abdumalikovich, Doctor of Philosophy (PhD) in Economic Sciences, Acting Associate Professor
Judi Smetana, Candidate of Pedagogical Sciences, Associate Professor (USA)
Chrissy Lewis, Candidate of Pedagogical Sciences, Associate Professor (USA)
Glazova Marina Victorovna, Doctor of Sciences in Economics (Moscow)
Nosirova Nargiza Jamoliddin kizi, Doctor of Philosophy (PhD) in Economic Sciences, Associate Professor
Sevil Piriyea Karaman, Doctor of Philosophy (PhD) (Turkey)
Mirzaliyev Sanjar Makhamatjon ugli, Head of the Department of Scientific Research and Innovations, TSUE
Ochilov Bobur Bakhtiyor ugli, Senior lecturer at TSUI
Golisheva Yelena Vyacheslavovna, Candidate of Economic Sciences, Associate Professor.
Abdukarimova Dinara Rustamkhanovna, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Ikramov Murod Akramovich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Nazarova Ra'no Rustamovna, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor

Ekspertlar kengashi:

Berkinov Bazarbay, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Po'latov Baxtiyor Alimovich, texnika fanlari doktori (DSc), professor
Aliyev Bekdavat Aliyevich, falsafa fanlari doktori (DSc), professor
Isakov Janabay Yakubbayevich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Xalikov Suyun Ravshanovich, iqtisodiyot fanlari nomzodi, dotsent
Rustamov Ilhomiddin, iqtisodiyot fanlari nomzodi, dotsent
Hakimov Ziyodulla Ahmadovich, iqtisodiyot fanlari doktori, dotsent
Kamilova Iroda Xusniddinovna, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)
G'afurov Doniyor Orifovich, pedagogika fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)
Fayziyev Oybek Raximovich, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent
Tuxtabayev Jamshid Sharafetdinovich, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent
Xamidova Faridaxon Abdulkarim qizi, iqtisodiyot fanlari doktori, dotsent
Yaxshiboyeva Laylo Abdisattorovna, katta o'qituvchi
Babayeva Zuhra Yuldashevna, mustaqil tadqiqotchi
Komilova Nilufar Karshiboyevna, Geografiya fanlari doktori, professori
Umirzoqov Ja'sur Artiqboy o'g'li, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), dotsent
Zebo Kuldasheva, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), dotsent

Board of Experts:

Berkinov Bazarbay, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Pulatov Bakhtiyor Alimovich, Doctor of Technical Sciences (DSc), Professor
Aliyev Bekdavat Aliyevich, Doctor of Philosophy (DSc), Professor
Isakov Janabay Yakubbayevich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Khalikov Suyun Ravshanovich, Candidate of Economic Sciences, Associate Professor
Rustamov Ilhomiddin, Candidate of Economic Sciences, Associate Professor
Khakimov Ziyodulla Akhmadovich, Doctor of Economic Sciences, Associate Professor
Kamilova Iroda Xusniddinovna, Doctor of Philosophy (PhD) in Economics
Gafurov Doniyor Orifovich, Doctor of Philosophy (PhD) in Pedagogy
Fayziyev Oybek Raximovich, Doctor of Philosophy (PhD) in Economics, Associate Professor
Tukhtabayev Jamshid Sharafetdinovich, Doctor of Philosophy (PhD) in Economics, Associate Professor
Khamidova Faridaxon Abdulkarimovna, Doctor of Economic Sciences, Associate Professor
Yakhshiboyeva Laylo Abdisattorovna, Senior Lecturer
Babayeva Zuhra Yuldashevna, Independent Researcher
Komilova Nilufar Karshiboyevna, Doctor of Geographical Sciences, Professor
Umirzokov Jasur Artiqboy ugli, Doctor of Economic Sciences (DSc), Associate Professor
Zebo Kuldasheva, Doctor of Economic Sciences (DSc), Associate Professor

- 08.00.01 Iqtisodiyot nazariyasi
- 08.00.02 Makroiqtisodiyot
- 08.00.03 Sanoat iqtisodiyoti
- 08.00.04 Qishloq xo'jaligi iqtisodiyoti
- 08.00.05 Xizmat ko'rsatish tarmoqlari iqtisodiyoti
- 08.00.06 Ekonometrika va statistika
- 08.00.07 Moliya, pul muomalasi va kredit
- 08.00.08 Buxgalteriya hisobi, iqtisodiy tahlil va audit
- 08.00.09 Jahon iqtisodiyoti
- 08.00.10 Demografiya. Mehnat iqtisodiyoti
- 08.00.11 Marketing
- 08.00.12 Mintaqaviy iqtisodiyot
- 08.00.13 Menejment
- 08.00.14 Iqtisodiyotda axborot tizimlari va texnologiyalari
- 08.00.15 Tadbirkorlik va kichik biznes iqtisodiyoti
- 08.00.16 Raqamli iqtisodiyot va xalqaro raqamli integratsiya
- 08.00.17 Turizm va mehmonxona faoliyati

Muassis: "Ma'rifat-print-media" MChJ

Hamkorlarimiz: Toshkent davlat iqtisodiyot universiteti, O'zR Tabiat resurslari vazirligi, O'zR Bosh prokuraturasi huzuridagi IJQK departamenti.

Jurnalning ilmiyligi:

“Yashil” iqtisodiyot va taraqqiyot” jurnali

O'zbekiston Respublikasi
Oliy ta'lim, fan va innovatsiyalar
vazirligi huzuridagi Oliy
attestatsiya komissiyasi
rayosatining
2023-yil 1-apreldagi
336/3-sonli qarori bilan
ro'yxatdan o'tkazilgan.

MUNDARIJA

INSON KAPITALINING O'ZIGA XOS XUSUSIYATLARI.....	52
Dilnoza Ruziqulova Xoliqovna	
MAHALLIY BUDJET DAROMADLAR BAZASINI BAHOLASH SAMARADORLIGINI TAKOMILLASHTIRISH.....	56
Isoqov Zafarjon Zokirjonovich	
INNOVATSION IQTISODIYOTDA AYOLLAR TADBIRKORLIGINI RIVOJLANTIRISH BO'YICHA XALQARO TAJRIBA	60
Maksumova Umidaxon Sadikjonovna	
ОЛИГОПОЛИЯ И ТЕОРИЯ ИГР	64
Камилова Наргиза Абдукаххоровна, Наимов Самандар Раджабович	
ЦИФРОВЫЕ ИНВЕСТИЦИИ НА ЖЕЛЕЗНОДОРОЖНОМ ТРАНСПОРТЕ: НОВАЯ ЭРА ЭФФЕКТИВНОСТИ	67
Каракулов Фарход Зайпудинович	
MEVA-SABZAVOTCHILIK MAHSULOTLARINING EKSPORT SALOHİYATINI BOSHQARISH SAMARADORLIGINING INNOVATSION YECHIMLARI	72
Ergashev Jamshid Axmadaliyevich	
MOLIYAVIY AKTIVLARNING IQTISODIY MOHIYATI VA TIJORAT BANKLARIDA ULARNING SIFAT MEZONLARINI SHAKLLANTIRISHNING NAZARIY ASOSLARI	77
Iskandarova Munisa Hasan qizi	
MOLIYAVIY RISKLARNI BOSHQARISHDA SUN'IY INTELLEKTNI QO'LLASH IMKONIYATLARI	82
Xojiyev Jaxongir Dushabayevich, To'xtayev Kamol Po'latovich	
MARKETING VA BOZOR IQTISODIYOTI SHAROITIDA TAYYOR KIIYIMLARNING RAQOBATBARDOSHLIGINI OSHIRISH YO'LLARI	87
Bababekova Gulchexra Baxtiyarovna	
NAMANGAN VILOYATI QURILISH MATERIALLARI SANOATIDA MODERNIZATSIYA JARAYONLARIGA TA'SIR ETUVCHI OMILLAR VA ULARNING IQTISODIY AHAMIYATI	93
Odilova Malika Abdushukur qizi	
TURIZMNI RIVOJLANTIRISHDA ZAMONAVIY TEXNOLOGIYALARDAN FOYDALANISHNI TAKOMILLASHTIRISH.....	98
Toshtemirov Xojjakbar Qahramon o'g'li	
ТУРИЗМ КАК ФАКТОР УСТОЙЧИВОГО РАЗВИТИЯ СТРАНЫ	103
Артикова Шохида Ильясовна	
MINTAQALARDA OZIQ-OVQAT SANOATI KORXONALARI INNOVATSION SALOHİYATINI BOSHQARISH METODOLOGIYASINI JORIY ETISHNING IQTISODIY SAMARADORLIGI.....	107
Dadamirzayev Muzaffar Xabibullayevich	
THEORETICAL ASPECTS OF SERVICES IN THE CONTEXT OF UZBEKISTAN'S ECONOMIC TRANSFORMATION	114
Umidjon Normurodov, Qodirov Yusufbek Suyunbek ugli	
РАЗВИТИЕ ПРЕДПРИЯТИЙ ОБУВНОЙ ПРОМЫШЛЕННОСТИ В УСЛОВИЯХ ФОРМИРОВАНИЯ МАРКЕТИНГОВЫХ ИННОВАЦИЙ	120
Расулов Нозимжон Набиджонович	
QISHLOQ XO'JALIGI SOHASIDA ZAMONAVIY TEXNOLOGIYALARNING JORIY QILINISHI VA UNI OZIQ-OVQAT XAVFSIZLIGINI TA'MINLASHDAGI AHAMIYATI.....	125
Saburov Jumanazar Saliyevich	
KAMBAG'ALLIKNI QISQARTIRISHNING IQTISODIY O'SISHGA TA'SIRI VA ICHKI BOZORNI KENGAYTIRISH IMKONIYATLARI	129
Mayliyeva Sadoqat Safayozovna	
ЭКОНОМИЧЕСКОЕ ЗНАЧЕНИЕ ТРАНСПОРТНОЙ ИНФРАСТРУКТУРЫ В УСТОЙЧИВОМ РАЗВИТИИ УЗБЕКИСТАНА.....	134
Убайдуллаев Худоёр Бахтиёр угли	

MINTAQANI BARQAROR RIVOJLANTIRISHDA PAXTA-TO'QIMACHILIK KLASSTERLARI SALOHİYATIDAN SAMARALI FOYDALANISHNING XORIJ TAJRIBASI	141
Xayitov Rustam Burxonovich	
BARQAROR MOLIYALASHTIRISH KONSEPSIYASIGA MUVOFIQ "YASHIL" INVESTITSIYALARNI RIVOJLANTIRISH.....	146
Abduraxmonov Alimardon Sodiq o'g'li	
BANK XIZMATLARI SAMARADORLIGINI OSHIRISHDA RAQAMLI MARKETINGDAN FOYDALANISH.....	151
Dushamov Maxmudjon Maksudbekovich	
HUDUDLARDA TURIZMNI RIVOJLANTIRISHNING AHAMIYATI VA ISTIQBOLLARI	159
Ibodova Dilsora Ibodovna	
INVESTITION PORTFELLARNI SHAKLLANTIRISH, BAHOLASH VA BOSHQARISH.....	165
Baymanova Mavlyuda Djurayevna, Abdullaeva Shohista	
KICHIK XIZMATLAR FAOLIYATINI RASMIYLASHTIRISH ORQALI AHOLI BANDLIGI KO'RSATKICHLARINI OSHIRISH.....	170
Xalimbetov Farxad Bagibekovich	
MONOPOLIYAGA QARSHI BOSHQARUV TIZIMINI RIVOJLANTIRISH: XORIJIY TAJRIBA VA MILLIY YONDASHUVLAR.....	173
Akbarov Jasur Ikromjon o'g'li	
СТАТИСТИЧЕСКАЯ ОЦЕНКА ДИНАМИКИ И СЕЗОННОСТИ ДОХОДОВ НАСЕЛЕНИЯ РЕСПУБЛИКИ УЗБЕКИСТАН	179
Салиходжаева Умида Абдуакбар кизи	
SUN'IY INTELLEKT ASOSIDAGI TALABNI PROGNOZLASHNING CHAKANA MARKETING INNOVATSIYASINI TAKOMILLASHTIRISHDAGI ROLI	186
Ostonaqulova Gulsaraxon Muhammadyoqub qizi	
TEMIR YO'L YO'LOVCHI TASHISH KORXONALARI IQTISODIY SAMARADORLIGINI OSHIRISH MODELLARI	200
Eshboyev Ulug'bek Farxodovich	
AKSIYADORLIK JAMIYATLARIDA MOLIYAVIY HISOBOT VA AUDIT METOLOGIYASINI TAKOMILASHTIRISH	205
Zufarova Zilola Raxim qizi	
TIJORAT BANKLARI TOMONIDAN RISKLARNI BOSHQARISH MEXANIZMIGA TA'SIR QILUVCHI OMILLARNING EKONOMETRIK TAHLILLARI	216
Rahmonqulov Temirbek Eshmamatovich	
MULKIY SOLIQLARNING MAHALLIY BUDJET DAROMADLARINI SHAKLLANTIRISHDAGI TA'SIRINI BAHOLASH.....	222
Aliyarov Olim Abdug'aparovich	
AVTOMOBIL SANOATIDA MAHSULOT BILAN BOG'LIQ XIZMATLAR TASNIFI	231
Saidov Dilshodbek Razzakovich	
UY-JOY FONDINI SAMARALI TASHKIL QILISH VA TAKOMILLASHTIRISHNING XORIJIY TAJRIBALARI.....	236
Otajonov Tohirjon Xo'janazar o'g'li	
TURIZMNI IQTISODIYOTDA TO'G'RIDAN TO'G'RI TA'SIRINI STATISTIK TADQIQOTI.....	241
Jumanova Zilola Tuychiyevena	
RIVOJLANGAN DAVLATLAR BANK EKOTIZIMLARI VA O'ZBEKISTON BANK EKOTIZIMLARINING RIVOJLANISHI VA QIYOSIY TAHLILI	248
X.R. Aliyev	
O'ZBEKISTON OLIY TA'LIM TIZIMI UCHUN DAVLAT-XUSUSIY SHERIKLIGI ASOSIDA BOSHQARUV METODOLOGIYASINI TAKOMILLASHTIRISH YO'NALISHLARI	254
Abdullayev Javohir Abdumalik o'g'li	
OROL BO'YI MINTAQASIDA XIZMAT KO'RSATISH SOHASINI INNOVATSION BOSHQARISHNING TASHKILIY-IQTISODIY MEXANIZMLARINI TAKOMILLASHTIRISH.....	259
Umarova Xusnora Dilmurod qizi	

O'ZBEKISTON RESPUBLIKASIDA ISHCHI KUCHIDAN SAMARALI FOYDALANISH ISTIQBOLLARI	264
Xolmurotov Salimbek Eshbekovich	
INNOVATSION KLASTERLARNI TASHKIL ETISH VA RIVOJLANTIRISHNING MOLIYAVIY MEXANIZMI	269
Quliyev Begimqul Melikovich	
ВОПРОСЫ ПОВЫШЕНИЯ ЭФФЕКТИВНОСТИ УПРАВЛЕНИЯ ИННОВАЦИОННЫМИ ПРОЦЕССАМИ В КОММЕРЧЕСКИХ БАНКАХ	276
Ахмедов Самандар Сайфуллоевич	
АГРОЭКОТУРИЗМ КАК НАПРАВЛЕНИЕ ДИВЕРСИФИКАЦИИ ЭКОНОМИКИ СЕЛЬСКИХ ТЕРРИТОРИЙ УЗБЕКИСТАНА	281
Хайдаров Ойбек Зоирович	
THE IMPACT OF DIGITALIZATION ON SERVICE QUALITY AND CUSTOMER SATISFACTION IN THE HOUSEHOLD SERVICE SECTOR: EMPIRICAL EVIDENCE FROM SAMARKAND REGION	287
Pardayev Sherzod Xolmurodovich, Yuldosheva Zulfizar Sayfullayevna	
DEVELOPMENT OF INTERACTIVE MODELING METHODS FOR THE SYNTHESIS OF INTELLIGENT CONTROL SYSTEMS FOR TECHNICAL OBJECTS IN THE DIGITAL ECONOMY	293
Mamutova Aygul Kalmurzaevna	
TIJORAT BANKLARIDA INVESTITSIYA LOYIHALARINI MOLIYALASHTIRISHDA RISKLARNI BOSHQARISH MASALALARI	298
Abdurazakova Nasiba Sultanovna	
YANGI O'ZBEKISTON SHAROITIDA SOLIQ MA'MURIYATCHILIGI TRANSFORMATSIYASI VA UNING MOLIYAVIY XAVFSIZLIKKA TA'SIRI	303
Tashmuxeimova Yayra Atxamovna	
ZAMONAVIY AXBOROT TIZIMLARI ORQALI SOLIQ QARZDORLIGINI UNDIRISH MEXANIZMINI TAKOMILLASHTIRISH XORIJIY DAVLATLAR TAJRIBASI ASOSIDA TAHLIL	308
Maxmadustov Jalol Maxmadustovich	
TA'LIM MIGRATSIYASI VA INTEGRATSIYA KO'RSATKICHLARINI STATISTIK TAHLILI: YEVROPA ITTIFOQI (SIRIUS) TAJRIBASI VA O'ZBEKISTON AMALIYOTI	314
Abdullayeva Gulhayot Shuhratovna	
HUDUDIIY SANOAT KORXONALARI FAOLIYATINI KO'P OMILLI STATISTIK TAHLIL ETISHDAGI ILG'OR XORIJIY TAJRIBALAR VA ULARDAN FOYDALANISH YO'LLARI	319
Tag'oyev Feruz Yorqulovich	
RAQAMLI TEXNOLOGIYALAR ORQALI HUDUDIIY INVESTITSIYA MUHITINI TAKOMILLASHTIRISH: QASHQADARYO VILOYATI MISOLIDA TAHLIL VA TAVSIYALAR	326
Egamberdiev Abbasxon Sherali o'g'li	
KICHIK BIZNESDA INNOVATSION FAOLIYATNI TASHKIL ETISH VA RAG'BATLANTIRISH MEXANIZMLARI	331
Nurullayev Baxrom Botirovich	
YASHIL IQTISODIYOTGA O'TISHDA RIVOJLANGAN MAMLAKATLAR TAJRIBASIDAN FOYDALANISH	337
Ne'matova Mavsuma	
ZAMONAVIY IQTISODIYOTDA ISLOMIY MOLIYA VA NOBANK KREDIT TASHKILOTLARIDA STRATEGIK BOSHQARUVNING NAZARIY ASOSLARI	341
Galatov Abbas Alibekovich, Xalilov Nurullo Xamidillayevich	
IQTISODIY FAOLLIKNI OSHIRISHGA QARATILGAN DAVLAT FISKAL SIYOSATI HOLATI TAHLILI	346
Xudayberginova Nigora Turgunbayevna	
MEHNATGA HAQ TO'LAHNING MOHIYATI VA ULARNI HISOBGA OLIHNING ASOSIY VAZIFALARI	356
Anvar Raximov Maxmarasulovich	
"CRADLE TO CRADLE" VA "CRADLE TO GRAVE" KONSEPSIYALARINING UMUMIY VA XUSUSIY JIHATLARI	360
Sodikov Zokir Rustamovich	
MINTAQADA PARRANDACHILIK SANOATINING SHAKLLANISHI VA RIVOJLANISH BOSQICHLARI	366
Qarshiyev Obidjon Egamberdiyevich	

AKSIYADORLIK JAMIYATLARINING BARQAROR RIVOJLANISH STRATEGIYALARI VA MINTAQA IQTISODIYOTIGA TA'SIRI: KEYNESIAN YONDASHUV NUQTAI NAZARIDAN.....	370
Shermatov G'ofurjon G'ulamovich	
QURILISH KORXONALARIDA INQIROZGA QARSHI BOSHQARUVNING O'ZIGA XOS XUSUSIYATLARI (ROSSIYA TAJRIBASI)	377
O'rinboyev Doniyorjon Baxtiyorjon o'g'li	
RIVOJLANGAN MAMLAKATLARDA YASHIL XIZMATLAR SEKTORINING TRANSFORMATSIYASI.....	385
Aliqulova Laylo Ziyadin qizi	
VIRTUAL TA'LIM MUHITI ORQALI TALABALARNING MULOQOT KO'NIKMALARINI SHAKLLANTIRISH OMILLARI.....	390
Bozorova Muazzam Hamid qizi, Hakimova Mushtariybonu Hamid qizi	
MINTAQA IQTISODIYOTIDA TRANSPORT INFRATUZILMASINI TAKOMILLASHTIRISH KO'RSATKICHLARINI EKONOMETRIK MODELLASHTIRISH VA PROGNOZLASHTIRISH	395
Qo'ziyboyev Umarbek Ulug'bekovich	
ОЦЕНКА СТОИМОСТИ И РИСКОВ ПРЯМЫХ ИНОСТРАННЫХ ИНВЕСТИЦИЙ (FDI)	400
Бахтиярова Дильноза Мадминджановна	
XIZMAT KO'RSATISH TARMOQLARIDA RAQAMLI TRANSFORMATSIYA VA MONOPOLIYAGA QARSHI NAZORATNING AHAMIYATI.....	407
Bekbutayev Nodirjon Fayzullayevich	
O'ZBEKISTONDA INTEGRATSIYALASHGAN YASHIL MOLİYALASHTIRISH ARHITEKTURASI: KONSEPTUAL MODEL VA AMALIY TAKLIFLAR.....	412
Quliyev Ulug'bek Mirzayevich	
BANK TIZIMI FAOLIYATI MISOLIDA MOLİYAVIY ISLOHOTLAR SHAROITIDA KORXONALAR LIKVIDLIGINI OSHIRISH MASALALARI.....	419
Iminova Nurjahan Qodirjon qizi, Karimov Sardorbek Shuxratjon o'g'li	
BOJXONA HUDUDIDA QAYTA ISHLASH BOJXONA REJIMINING SANOAT RIVOJI VA EKSPORT SALOHİYATINI OSHIRISHDAGI O'RNI	423
Baxtiyor Abduganiyev, Nodira Saidbaxromova	
СТРАТЕГИЧЕСКАЯ РОЛЬ ИНОСТРАННЫХ ИНВЕСТИЦИЙ В СТАНОВЛЕНИИ ИННОВАЦИОННОЙ ЭКОНОМИКИ И ОБЕСПЕЧЕНИИ УСТОЙЧИВОГО РАЗВИТИЯ ПРОМЫШЛЕННЫХ ПРЕДПРИЯТИЙ	427
Li Kristina Alekseyevna, Элназарова Шарифа Исроиловна, Эшпулатов Достонбек Боходир огли	
TOVAR-XOMASHYO BIRJASIDA SAVDO TURLARINING SHAKLLANISHI VA ULARNING BOZOR SAMARADORLIGIGA TA'SIRI	432
Xudayberdiyev Kamoliddin Ustemirovich	
THE ROLE OF CORPORATE STRUCTURES IN THE DEVELOPMENT OF GLOBAL FINANCIAL RELATIONS.....	438
Kurbaniyazov Shakhzodbek Karimovich	
BANKLARNI MODERNIZATSIYA VA TRANSFORMATSIYA QILISH JARAYONIDA INVESTITSION KREDITLASH SAMARADORLIGINI TA'MINLASH VA UNI OSHIRISHNING ASOSIY YO'LLARI	442
Tuxsanov Eldor Dilmurod o'g'li	
KICHIK BIZNESDA RAQAMLI MARKETING: O'ZBEKISTON SHAROITIDA SAMARADORLIK VA INTEGRATSIYA MODELLARI	446
Kamilov Farxod Shamilevich	
TASHQI SAVDODA EKSPORTNING MAKROIQTISODIY AHAMIYATI	453
Abdivaliyev Shahzodbek Xayrullayevich, Mutalov Sultonbek Abduraim o'g'li, Baymanova Mavlyuda Djurayevna, Ubaydullayeva Gulchexra Erkabayevna, Aipova Iroda Ikramovna	
РАЗВИТИЕ АСПЕКТОВ МАРКЕТИНГА В СИСТЕМЕ УПРАВЛЕНИЯ СПОРТИВНЫХ ОРГАНИЗАЦИЙ.....	459
Юсупов Махамадамин, Закирова Умида Махамадаминовна	
LIZING OLUVCHI KORXONALARDA BUXGALTERIYA HISOBINI XALQARO STANDARTLAR ASOSIDA YURITILISHI	462
Sadritdinov Baxodir	

YASHIL IQTISODIYOT VA KICHIK BIZNES RIVOJLANISHINING NAZARIY-KONSEPTUAL ASOSLARI	467
Isroilov Dilshodbek Rustamovich	
TEKNOLOGIK RESURLARNI BOSHQARISHDA STRATEGIYALARDAN FOYDALANISH	474
Kazakov Olim Sabirovich	
OLIY TA'LIM EKSPORT XIZMATLARINING IQTISODIY AHAMIYATI HAMDA ZARURLIGI.....	479
Abdusattarova Dildora Bohodirovna	
SANOAT KORXONASIDA INNOVATSION JARAYONLAR SAMARADORLIGINI TAHLIL QILISHNING METODIK YONDASHUVLARI.....	485
Kurbanova Shaxnoza Yuldashbayevna	
ISHLAB CHIQARISH XARAJATLARI HISOBINI TAKOMILLASHTIRISH YO'NALISHLARI.....	491
Kafiyev Xojiakbar Xosilbek o'g'li	
BOSHQARUV HISOBINI TASHKIL QILISH YO'NALISHLARI.....	496
Xolmatov Otabek Oybek o'g'li	
INSON KAPITALIGA INVESTITSİYALAR.....	499
Sheraliyeva Saida Azatovna	
TURIZM INFRATUZILMASINI RIVOJLANTIRISH VA IQTISODIY MEKANIZMLARINI TAKOMILLASHTIRISHDA KLASTER USULLARINI QO'LLASH.....	504
Mizrob Maxmudovich Tashov	
МЕТОДОЛОГИЧЕСКИЕ ПОДХОДЫ К ОЦЕНКЕ СТОИМОСТИ КОМПАНИИ В ПРОЦЕССАХ СЛИЯНИЙ И ПОГЛОЩЕНИЙ.....	514
Ли Илларион Георгиевич	
ТЕОРЕТИКО-МЕТОДОЛОГИЧЕСКИЕ АСПЕКТЫ ВИДОВ ЭКОЛОГИЧЕСКОГО ТУРИЗМА УЗБЕКИСТАНА.....	519
Ахмедходжаев Равшан Темурович	
УСТОЙЧИВОЕ И ЦИФРОВОЕ РАЗВИТИЕ РЕГИОНАЛЬНОГО ТУРИЗМА: ЭВОЛЮЦИЯ ТЕОРЕТИЧЕСКИХ ПОДХОДОВ И МЕТОДОЛОГИЧЕСКИЕ ОСНОВАНИЯ	525
Усманова Азиза Баходировна	
O'ZBEKISTONDA TURIZMNI INNOVATSION ASOSDA RIVOJLANTIRISHNING AHAMIYATI VA ZARURIYATI.....	529
Temurbek Olimovich Mamayunusov	
КОМПЛЕКСНОЕ УЧЁТНО-АНАЛИТИЧЕСКОЕ СОПРОВОЖДЕНИЕ ПРОЦЕССОВ УПРАВЛЕНИЯ ДЕНЕЖНЫМИ ПОТОКАМИ ПРЕДПРИЯТИЯ.....	536
Эркинбаев Якуббой Хушнуд угли	
ISLOMIY MOLIYA INSTRUMENTLARINING DAVLAT QARZ BARQARORLIGINI TA'MINLASH VA QARZ SIYOSATINI TAKOMILLASHTIRISH INSTITUTSIONAL VA AMALIY QO'LLANISH IMKONIYATLARINI KENGAYTIRISH	541
Raxmatov Hamid Hasan o'g'li, Akramov Azizjon Kabirovich	
O'ZBEKISTON SUG'URTA SEKTORIDA INSTITUTSIONAL VA INVESTITSION OMILLARNING MOLIYAVIY BARQARORLIKKA QO'SHMA TA'SIRI.....	549
Fayziyev Oybek Raximovich	
INSTITUTIONALIZATION OF PUBLIC ADMINISTRATION EFFECTIVENESS: A COMPARATIVE ANALYSIS OF OECD COUNTRIES' EXPERIENCE IN GOVERNANCE FOR PUBLIC ADMINISTRATION REFORM.....	556
Sarvar Saidov Khairulloyevich	
O'ZBEKISTONDA INNOVATSION TADBIRKORLIKNI QO'LLAB-QUVVATLASHNING USTUVOR YO'NALISHLARI	562
Zaynutdinova Umida Djalalovna, Miraxmedova Maftuna Ibragimovna	
SAMARQAND VILOYATIDA TURIZMNI RIVOJLANTIRISHDA INSON KAPITALINING ROLI.....	568
Gulnora Mardievna Shadieva, Avazova Charos	
ПРАКТИЧЕСКИЕ АСПЕКТЫ ФОРМИРОВАНИЯ ДОХОДОВ РАБОТНИКОВ ВУЗОВ В УСЛОВИЯХ ТРАНСФОРМАЦИИ СФЕРЫ УСЛУГ	572
Шадиева Гулнора Мардиевна, Рустамова Фируза	

KICHIK BIZNES KORXONALARIDA INNOVATSION FAOLIYATNI BOSHQARISH.....	578
Eminchayev Baxodir Sadikovich	
MINTAQA IQTISODIY XAVFSIZLIGINI TA'MINLASHDA BARQAROR RIVOJLANISH OMILLARINING NAZARIY TAHLILI	583
Tuyev Abdurahmon Yusubovich	
AKTIVLAR SIFATIGA TA'SIR ETUVCHI MAKROIQTISODIY VA INSTITUTSIONAL OMILLARNING TAHLILI	587
Rasulov Muxammad Bobur Fazliddin o'g'li	
TIJORAT BANKLARINING MUAMMOLI KREDITLARI (NPL) KO'RSATKICHI ORQALI BANK TIZIMI BARQARORLIGINI BAHOLASH.....	594
Xanmuratov Roushenbek Xalmuxammetovich, Vaxabov A.V.	
AKSIYADORLAR BILAN MANFAATLI MUNOSABATLAR TIZIMINI TAKOMILLASHTIRISHDA AKSIYADORLAR VA ULARNING HUQUQLARINI TA'MINLASH.....	600
Raimov Farrux Avazjon o'g'li	
СОВЕРШЕНСТВОВАНИЕ МЕХАНИЗМОВ ПРИВЛЕЧЕНИЯ ИНВЕСТИЦИЙ В РАЗВИТИЕ ЭКОНОМИКИ СТРАНЫ В ТУРИСТИЧЕСКОЙ ОТРАСЛИ	605
Мирпулатова Луиза Мансуровна, Абдумажидов Шахзод Шерзод угли	
O'ZBEKISTONDA KICHIK BIZNESNING YAIMDAGI ULUSHI VA UNING IQTISODIY BARQARORLIKKA TA'SIRI.....	610
Bo'stonova Nilufar Abdusmatovna	
MAISHIY XIZMATLAR SOHASIDA INNOVATSION KLASSTER MODELINI JORIY ETISHNING USTUVOR YO'NALISHLARI	615
Normurodova Zebo Eshmaxmatovna	
SURXONDARYO VILOYATI ISHLAB CHIQARISH SANOAT KORXONALARI RAQOBATBARDOSHLIGI KO'RSATKICHLARINING STATISTIK TADQIQOTI.....	619
Buriyev Ubaydulla Bozor o'g'li	
MAMLAKATIMIZDA SOLIQ MA'MURCHILIGINI TAKOMILLASHTIRISH MASALALARI VA ULARNI YECHIMLAR.....	623
Normurzayev Umid Xolmurzayevich	
YASHIL IQTISODIYOT RIVOJLANISHINING ASOSIY OMILLARI VA ULARNI BOSHQARISH MASALALARI	630
Yuldasheva Nazokat Muzaffar qizi	
AXBOROT MAHSULOTLARI BIZNESINING BARQAROR RIVOJLANISH MEXANIZMI: MONITORING VA BAHOLASH TIZIMI.....	635
Abdullayev Abdulla Fayzulla o'g'li	
O'ZBEKISTONDA BANK TIZIMINI RAQAMLASHTIRISH TENDENSIYALARI VA MUAMMOLARI	640
Raxmanova Iroda Xasilovna	
O'ZBEKISTON TIJORAT BANKLARINI TRANSFORMATSIYA QILISH VA RAQAMLASHTIRISH: MUAMMOLAR VA STRATEGIK YO'NALISHLAR.....	645
Turgunov Abror Kadirovich	

O'ZBEKISTON TIJORAT BANKLARINI TRANSFORMATSIYA QILISH VA RAQAMLASHTIRISH: MUAMMOLAR VA STRATEGIK YO'NALISHLAR

Turgunov Abror Kadirovich

“Poytaxt bank” AJ boshqaruvi raisi o‘rinbosari

abror.kadirovich@gmail.com

ORCID:0009-0007-5814-5949

Annotatsiya. Ushbu ilmiy maqolada O‘zbekiston Respublikasi bank-moliya tizimining zamonaviy rivojlanish tendensiyalari va uning barqarorligiga ta’sir etuvchi makroiqtisodiy omillar tadqiq etilgan. Tadqiqot davomida davlat ulushi ustuvor bo‘lgan bank muassasalari hamda xususiy tijorat banklarining moliyaviy ko‘rsatkichlari o‘zaro qiyosiy tahlil qilingan. Sektorning asosiy muammolari sifatida aktivlar tarkibidagi davlat ulushining yuqoriligi, kredit portfelidagi risklarning ortishi hamda banklarni transformatsiya qilish jarayonidagi tizimli kamchiliklar ochib berilgan. Shuningdek, maqolada banklar rentabelligini oshirish va muammoli aktivlar (NPL) hajmini kamaytirish orqali tizimning raqobatbardoshligini ta’minlashga qaratilgan ilmiy-amaliy takliflar ilgari surilgan.

Kalit so‘zlar: bank-moliya tizimi, moliyaviy barqarorlik, xususiy sektor, bank transformatsiyasi, aktivlar sifati, kredit risklari, NPL (muammoli kreditlar), rentabellik tahlili.

Abstract. This scientific article examines the modern development trends of the banking and financial system of the Republic of Uzbekistan and the macroeconomic factors affecting its stability. In the course of the study, a comparative analysis is conducted of the financial performance of banks with a predominant state ownership share and private commercial banks. The main problems of the sector are identified as the high share of state ownership in the asset structure, the increase in risks within the loan portfolio, and systemic shortcomings in the bank transformation process. In addition, the article puts forward scientific and practical recommendations aimed at enhancing the competitiveness of the system by increasing bank profitability and reducing the volume of non-performing loans (NPLS).

Key words: banking and financial system, financial stability, private sector, bank transformation, asset quality, credit risks, NPL (non-performing loans), profitability analysis.

Аннотация. В данной научной статье исследуются современные тенденции развития банковско-финансовой системы Республики Узбекистан и макроэкономические факторы, влияющие на её устойчивость. В ходе исследования проведён сравнительный анализ финансовых показателей банковских учреждений с преобладающей долей государства и частных коммерческих банков. В качестве основных проблем сектора выявлены высокая доля государства в структуре активов, рост рисков в кредитном портфеле, а также системные недостатки в процессе трансформации банков. Кроме того, в статье выдвинуты научно-практические предложения, направленные на повышение рентабельности банков и снижение объёма проблемных активов (NPL) с целью обеспечения конкурентоспособности системы.

Ключевые слова: банковско-финансовая система, финансовая устойчивость, частный сектор, трансформация банков, качество активов, кредитные риски, NPL (проблемные кредиты), анализ рентабельности.

KIRISH

Hozirgi davrda global bank tizimi moliyaviy resurslarni samarali boshqarish, iqtisodiy barqarorlikni ta'minlash va xalqaro kapital oqimini optimallashtirishda markaziy o'rin tutadi. Jahon iqtisodiyotidagi murakkab jarayonlar, jumladan, pandemiyadan keyingi tiklanish, raqamli transformatsiya va moliyaviy texnologiyalarning keng joriy etilishi bank sektorini chuqur islohotlar yo'lga boshlamoqda. Bunda moliyaviy vositachilikning rivojlanishi, likvidlikni oshirish va raqobatbardoshlikni kuchaytirish ustuvor vazifa sifatida belgilangan.

O'zbekistonda bank tizimi iqtisodiy rivojlanishning strategik asosi sifatida izchil shakllanib, milliy iqtisodiyotning tayanch tarmoqlarini moliyalashtirishda hal qiluvchi ahamiyat kasb etmoqda. Mustaqillik yillaridan boshlab bozor iqtisodiyotiga o'tish yo'lida ulkan yutuqlarga erishildi va bugungi kunda bank sektorida davlat ulushini bosqichma-bosqich kamaytirish, xususiylashtirish jarayonlarini jadallashtirish hamda zamonaviy raqamli texnologiyalarni keng joriy etish orqali tizimni tubdan modernizatsiya qilish choralari ko'rilmogda. Shuningdek, xalqaro moliya bozorlariga integratsiyalashuv jarayonining faollashishi mamlakat moliya tizimining global miqyosdagi nufuzini yanada yuksaltirishga xizmat qilmoqda.

MAVZUGA OID ADABIYOTLAR SHARHI

Moliya bozori va bank sektorining muammolarini o'rganish jahonda ham, O'zbekistonda ham muhim ilmiy yo'nalishlardan biridir. Ushbu masala bo'yicha ko'plab olimlar nazariy va amaliy tadqiqotlar olib borgan. Jumladan,

Thorsten Beck, Asli Demirgüç-Kunt va Ross Levine (2018) bank tizimi tuzilmasi va moliyaviy institutsiyalarning iqtisodiy o'sishga ta'siri tahlil qilingan. Bank sektorida davlatning ishtiroki past bo'lgan mamlakatlar moliyaviy barqarorlikka erishish imkoniyatiga ega ekanligi ko'rsatilgan

Meliyev (2024) o'z tadqiqotida O'zbekiston tijorat banklarida kredit portfeli sifatini yanada yaxshilash va risklarni boshqarish tizimini xalqaro standartlar asosida takomillashtirish uchun keng imkoniyatlar mavjudligini ko'rsatib o'tgan. Shuningdek, mamlakatda qimmatli qog'ozlar bozorini jadal rivojlantirish orqali banklarning investitsion salohiyatini oshirish hamda likvidlikni diversifikatsiyalangan aktivlar, jumladan, yuqori daromadli qimmatli qog'ozlar orqali boshqarish mexanizmlarini mustahkamlash strategik ahamiyatga ega ekanligi asoslab berilgan.

Adabiyotlar tahlili shuni ko'rsatadiki, bank sektoridagi asosiy muammolar xalqaro va mahalliy olimlar tomonidan keng o'rganilgan. Davlat ulushining yuqoriligi, raqobatning sustligi, muammoli kreditlarning ko'pligi va xalqaro integratsiya cheklovlari iqtisodiy rivojlanishga to'sqinlik qilmoqda. Xorijiy olimlarning tadqiqotlari esa xalqaro tajribani mahalliy sharoitga moslashtirish orqali bank tizimining samaradorligini oshirishga yordam berishi mumkin.

TADQIQOT METODOLOGIYASI

Ushbu maqolada yozish jarayonida moliya sektoridagi mavjud muammolarni aniqlashda moliyaviy tahlil, statistik va taqqoslama tahlil, shuningdek, induksiya, deduksiya, sintez kabi bir qator usullardan foydalanildi. O'zbekiston banklarining moliyaviy hisoboti (2023) Istiqbolli loyihalar milliy agentligi korporativ axborot yagona portal, Markaziy bankning ochiq ma'lumotlaridan foydalanilgan holda ushbu maqola yozildi.

TAHLIL VA NATIJALAR

O'zbekistonning iqtisodiy rivojlanishida moliya bozori muhim ahamiyatga ega bo'lib, u mamlakat iqtisodiyotiga ichki va tashqi investitsiyalarni jalb qilishda, korxona va tashkilotlarning kapitalga bo'lgan talabini qondirishda, hamda aholining moliyaviy ehtiyojlarini ta'minlashda muhim rol o'ynaydi. Moliya bozorining barcha sektorlarini rivojlantirish iqtisodiy barqarorlikni oshirish va iqtisodiy o'sishga erishishda asosiy sharti hisoblanadi. O'zbekiston mustaqillikka erishgan davrdan boshlab markazdan rejalashtirilgan tizimdan bozor iqtisodiyotiga o'tish yo'lida moliya bozorini tubdan isloh qilish borasida salmoqli natijalarga erishdi. Bugungi kunda moliya bozori infratuzilmasini yanada takomillashtirish, bozor likvidligini oshirish va tartibga soluvchi organlar samaradorligini xalqaro standartlar darajasiga ko'tarish iqtisodiy islohotlarning ustuvor yo'nalishlariga aylangan. Global moliya bozorlariga integratsiyalashuv jarayonlarini jadallashtirish, yirik moliya institutlarida xususiylashtirishni faollashtirish hamda aholining moliyaviy savodxonligini yuksaltirish orqali tizimning barqarorligi ta'minlanmoqda. Shuningdek, makroiqtisodiy barqarorlikni mustahkamlash, inflyatsiyani jilovlash va iqtisodiyotda dollarlashuv darajasini pasaytirish borasidagi tizimli chora-tadbirlar mamlakatimizda inklyuziv o'sishni ta'minlash va moliyaviy resurslar ko'lamini kengaytirish uchun yangi imkoniyatlar yaratmoqda.

Loyihamizning ushbu paragrafida O'zbekiston moliya bozorining sektorlar (bank, sug'urta, kapital bozori, valyuta bozori) kesimidagi joriy holati, uning muammolari va mavjud kamchiliklari tahlil qilinadi.

Bank sektori O'zbekistonda moliya bozorining eng yirik va serdaromad sektori hisoblanadi. Shuning uchun ham moliya bozoridagi eng ko'zga ko'rinadigan ko'pchilikka ma'lum bo'lgan va iqtisodiyotga bevosita to'g'ridan-to'g'ri ta'sir qiladigan muammolar aynan mana shu sektorda mavjud. Markaziy bank saytidagi ma'lumotga ko'ra, 2024-yil noyabr holatiga bo'yicha O'zbekistonda jami 36 ta bank mavjud bo'lib, ularning 9 tasi davlat, 27 tasi xususiy bank hisoblanadi.

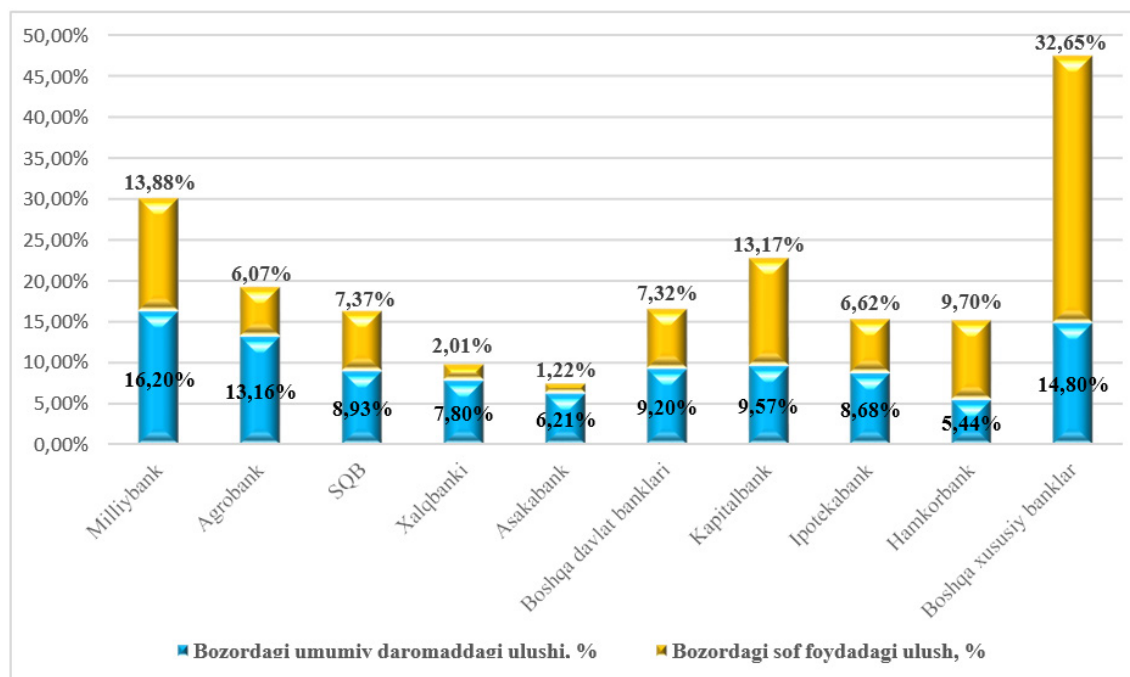
Covid-19 pandemiyasidan keyingi davrda yuridik va jismoniy shaxslarning banklarning raqamli xizmatlariga bo'lgan ehtiyoji ortishi ko'plab banklarning bank raqamli moliyaviy xizmatlarini rivojlantirishiga undashi bilan bir qatorda, TBC, Anorbank, Uzumbank, Smartbank kabi 100% raqamli banklarni paydo bo'lishiga olib keldi. Shuningdek, o'sib borayotgan serdaromad O'zbekiston moliya bozoriga Tenge Bank, Ziraat Bank, Saderat Bank va Yevroosiyo bank kabi yangi banklar 100% xorijiy kapital asosida tashkil qilindi. Bundan tashqari, davlat mulkini xususiy lashtirish doirasida "Ipotekabank" AJning 75% aksiyasi Vengriyaning OTP bankiga sotildi. Xorijiy kapital ishtirokidagi banklar qatorida KDB bank (86.32% Koreya taraqqiyot bankiga tegishli) va Hamkorbankni (39.2% bir-nechta xorijiy kompaniyaga tegishli) misol qilib keltirishimiz mumkin.

1-rasmda 2023-yil yakuni bo'yicha davlat va xususiy banklarning bank sektoridagi daromadlar ulushi berilgan. Unga ko'ra davlatga tegishli bo'lgan 5 ta bank (Milliy bank, Agrobank, SQB, Asaka va Xalq bank) bank sektoridagi jami daromadning 52.5% ga, eng yirik xususiy banklar Kapitalbank, Ipotekabank va Hamkorbanklar esa bozordagi 23.7% daromadga egalik qilmoqda.

Shuningdek, xususiy banklarning barchasida bankning bozordagi daromaddagi ulushiga nisbatan sof foydada ulushi bir necha barobar yuqori. Ayniqsa, "Ipakyo'li", "Orient Finance", "Trastbank" va "KDBBank" bu ko'rsatkich kamida 3 barobarni tashkil qiladi. Davlat banklarida "Aloqabank" dan tashqi boshqa banklarda bu holatni teskarisini ko'rishimiz mumkin.

O'zbekiston bank tizimida davlat ishtirokidagi banklar jami aktivlarning 67.79 foizini, majburiyatlarning esa 72.02 foizini tashkil etgan holda, moliya bozorining barqarorligini ta'minlashda muhim tayanch bo'lib xizmat qilmoqda. Ayni paytda xususiy banklar sonining davlat banklariga nisbatan uch barobar ko'pligi tizimda sog'lom raqobat muhiti uchun ulkan salohiyat mavjudligidan dalolat beradi. Hozirda amalga oshirilayotgan keng ko'lamlı xususiy lashtirish va transformatsiya jarayonlari davlat banklaridagi yirik aktivlarni bosqichma-bosqich bozor tamoyillari asosida qayta shakllantirishga xizmat qilmoqda. Bu esa yaqin kelajakda xususiy sektor ulushining sezilarli darajada o'sishi va bank xizmatlari bozorida sifat jihatidan yangi, yuqori raqobatli rivojlanish bosqichiga o'tish uchun mustahkam zamin yaratmoqda.

Mazkur 1-rasm da davlat va xususiy banklarning asosiy 9 ta ko'rsatkichi tahlil qilingan. Yuqorida ular o'rtasida aktivlar, majburiyatlar, daromad va foyda qanday taqsimlanganini ko'rib o'tdik. Banklar o'rtasidagi foizli va foizsiz daromadlarga e'tibor qaratadigan bo'lsak, davlat banklarida foizli daromadlar, xususiy banklarda foizsiz daromadlar ustunlik qilishini ko'rishimiz mumkin (1-rasm).

1-rasm. Davlat va xususiy banklarning O'zbekiston bank bozoridagi umumiydaromad va sof foydada ulushi, %
Manba: <https://new.openinfo.uz/home> sayti ma'lumotlari asosida muallif tomonidan tayyorlandi.

Bundan shuni xulosa qilishimiz mumkinki, xususiy banklarning moliyaviy resurslari davlat banklarinikiga nisbatan cheklanganligi uchun ular bankning kredit operatsiyalariga bog'liq bo'lmagan boshqa xizmatlarini rivojlantirish hisobiga foydani maksimallashtirishga intilmoqda. Ayniqsa, so'ngi yillarda xususiy banklar masofaviy raqamli bank xizmatlaridan olayotgan daromadi bir necha barobarga oshirishga erishdi. Masofaviy xizmatlarni rivojlantirishi xususiy banklarga bir qator xarajatlarni ham qisqartirish imkoniyatini berib, bir vaqtning o'zida minglab bank mijozlariga xizmat ko'rsatish imkoniyatini yaratdi. Bu esa o'z navbatida xususiy banklarga bank sektoridagi umumiy foydaning 62.14% ga egalik qilishiga erishmoqda. Davlat banklarida moliyaviy resurslarning yirikligi sababli kredit portfelidagi ulushi 69.45% tashkil qilmoqda. Shundan bo'lsa-da, xususiy banklar depozit jalb qilish bo'yicha davlat banklariga yetarlicha raqobat qilmoqda. Depozit jalb qilish bo'yicha xususiy banklar davlat banklariga nisbatan 1.88% orqada xalos. O'z navbatida kreditlarning katta qismi davlat banklariga to'g'ri kelgani uchun muammoli kreditlarning ham aksariyat qismi ularga tegishli bo'lib, bu ko'rsatkich 67.81% ga teng (1-jadval).

1-jadval. PF-5992-sonli farmonga asosan bank tizimini isloh qilish strategiyasini amalga oshirish bo'yicha maqsadli ko'rsatkichlar va uning 01.10.2024-yildagi holati

T/r	Ko'rsatkichlar nomlanishi	Maqsad:			Amaldagi holat
		2021	2023	2025	
1.	Xususiy (davlat ulushi ishtirok etmagan) banklar aktivlarining bank sektori aktivlari umumiy hajmidagi ulushi	17 -20 %	35 - 40%	60 %	33%
2.	Banklarning xususiy sektor oldidagi majburiyatlarining majburiyatlar umumiy hajmidagi ulushi	30 -40 %	60 %	70 %	32.67%
3.	Depozitlarning banklar majburiyatlariga nisbati	41 - 45%	45-50 %	50 - 60 %	45.57%
4.	Bank aktivlarining YAIMga nisbati	53-54 %	54-55 %	55 % dan ko'p	54-56%
5.	Bank depozitlarining YAIMga nisbati	19- 21%	22 - 24%	25-27%	18-21%

O'zbekiston Respublikasi Prezidentining 12.05.2020 — yildagi “2020 — 2025-yillarga mo'ljallangan O'zbekiston Respublikasining bank tizimini isloh qilish strategiyasi to'g'risida” PF-5992-sonli farmonida davlat ulushi mavjud bo'lgan “Poytaxt bank” AJ, “Ipoteka bank” ATIB, “Asaka” ATB, “O'zsanoatqurilishbank” ATB, “Aloqabank” ATB va “Asia Alliance Bank” ATB larning xususiylashtirish nazarda tutilgan edi. Ushbu farmonga asosan “Ipoteka bank”, “Asakabank” va “O'zsanoatqurilishbank” ATB xorijiy investorlarga sotilishi kerak edi. Bular ichidan faqat bitta bank “Ipoteka bank” ATIBning 75% aksiyasi Vengriyaning OTP bankiga sotildi. 2024-yilda “O'zsanoatqurilishbank” xususiylashtirish belgilangan .

O'zbekiston bank tizimining global moliya bozorlariga integratsiyalashuv jarayonlari yangi bosqichga ko'tarilmoqda. Bugungi kunda mahalliy banklarimiz S&P, Fitch va Moody's kabi nufuzli xalqaro reyting agentliklari bilan faol hamkorlik o'rnatib, o'z faoliyatining shaffofligini muntazam oshirib bormoqda. Banklarimizning “BB-” darajasidagi barqaror reyting ko'rsatkichlari xalqaro investorlar uchun ishonchli signal bo'lib, bu ko'rsatkich mamlakatimizning iqtisodiy islohotlar yo'lidagi izchil o'sishini aks ettiradi. Ushbu reyting darajasi xalqaro kapital bozorlariga chiqish uchun muhim poydevor yaratib, kelgusida investitsion jozibadorlikni yanada yuksaltirish va yirik xorijiy investitsiya loyihalarini jalb qilish uchun keng ufqlarni ochib bermoqda.

XULOSA VA TAKLIFLAR.

O'zbekiston moliya bozorida bank sektori iqtisodiy o'sishni qo'llab-quvvatlovchi yetakchi kuch sifatida namoyon bo'lmoqda. Hozirgi kunda davlat ishtirokidagi banklar sektorning barqarorligini ta'minlashda tayanch vazifasini o'tab, iqtisodiyotning strategik tarmoqlari va muhim ijtimoiy loyihalarni moliyalashtirishda faol ishtirok etmoqda. Davlat banklarida amalga oshirilayotgan transformatsiya jarayonlari ularning iqtisodiy samaradorligini yangi bosqichga olib chiqish hamda kredit portfeli sifatini xalqaro standartlar darajasida mustahkamlashga xizmat qilmoqda. Shu bilan birga, xususiy banklar zamonaviy raqamli xizmatlarni joriy etish orqali yuqori operatsion samaradorlikka erishmoqdalar va ularning moliya bozoridagi ulushi tobora ortib borayotgani tizimda sog'lom raqobat muhitini shakllantirish uchun keng ufqlarni ochmoqda.

Foydalanilgan adabiyotlar ro'yxati

1. O'zbekiston Respublikasi Prezidentining 12.05.2020-yildagi "2020 – 2025- yillarga mo'ljallangan O'zbekiston Respublikasining bank tizimini isloh qilish strategiyasi to'g'risida" PF-5992-sonli Farmoni. Manba:lex.uz.
2. Hisobot (2024) O'zbekiston Respublikasi Markaziy Banki, "Yillik hisobot - 2023", T-2024.
3. Meliyev J., (2024) "Banklarda likvidlilik muammosi va uni hal qilish yo'llari", Moliya va bank ishi jurnali.
4. Sattorov O., (2016) Актуальные вопросы обеспечения устойчивости банковской системы Республики Узбекистан// Банковское дело. – №9. – С. 25.
5. Thorsten Beck, Asli Demirgüç-Kunt va Ross Levine, (2018) "Financial Structure and Economic Growth: A Cross-Country Comparison", "Journal of Financial Economics".

IQTISODIYOT & TARAQQIYOT

Ijtimoiy, iqtisodiy, texnologik, ilmiy, ommabop jurnal

Ingliz tili muharriri: Feruz Hakimov

Musahhih: Zokir ALIBEKOV

Sahifalovchi va dizayner: Oloviddin Sobir o'g'li

2026. № 1

© Materiallar ko'chirib bosilganda "Yashil" iqtisodiyot va taraqqiyot" jurnali manba sifatida ko'rsatilishi shart. Jurnalda bosilgan material va reklamalardagi dalillarning aniqligiga mualliflar ma'sul. Tahririyat fikri har vaqt ham mualliflar fikriga mos kelamasligi mumkin. Tahririyatga yuborilgan materiallar qaytarilmaydi.

Mazkur jurnalda maqolalar chop etish uchun quyidagi havolalarga maqola, reklama, hikoya va boshqa ijodiy materiallar yuborishingiz mumkin.

Materiallar va reklamalar pullik asosda chop etiladi.

El.Pochta: sq143235@gmail.com

Bot: @iqtisodiyot_77

Tel.: 93 718 40 07

Jurnalga istalgan payt quyidagi rekvizitlar orqali obuna bo'lishingiz mumkin. Obuna bo'lgach, @iqtisodiyot_77 telegram sahifamizga to'lov haqidagi ma'lumotni skrinshot yoki foto shaklida jo'natishingizni so'raymiz. Shu asosda har oygi jurnal yangi sonini manzilingizga jo'natamiz.

"Yashil" iqtisodiyot va taraqqiyot" jurnali 03.11.2022-yildan O'zbekiston Respublikasi Prezidenti Adminstratsiyasi huzuridagi Axborot va ommaviy kommunikatsiyalar agentligi tomonidan №566955 reyestr raqami tartibi bo'yicha ro'yxatdan o'tkazilgan.

Litsenziya raqami: №046523. PNFL: 30407832680027

Manzilimiz: Toshkent shahar, Mirzo Ulug'bek tumani
Kumushkon ko'chasi, 26-uy.

Jurnal sayti: <https://yashil-iqtisodiyot-taraqqiyot.uz>